

Psychiatric disorders and mortality due to external causes following diagnosis of endometriosis at young age: a longitudinal register-based cohort study in Finland

Elina Rasp¹, Liisu Saavalainen¹, Anna But², Mika Gissler^{3,4,5}, Päivi Härkki¹, Oskari Heikinheimo¹, Kristiina Rönö¹

Am J Obstet Gynecol, julkaistu verkossa 14.2.2024

Masennus- ja ahdistuneisuushäiriöt ovat yleisiä nuorena leikkauksessa saadun endometrioosidiagnoosin jälkeen

Masennus- ja ahdistuneisuushäiriöt ja kaksisuuntainen mielialahäiriö ovat yleisiä nuorena leikkauksessa diagnosoidun endometrioosin jälkeen. Havainto tehtiin suomalaisessa pitkäikäisessä rekisteritutkimuksessa. Erot ilmenivät varhain ja säilyivät samoina koko seurannan ajan, riippumatta siitä, tarkasteltiin endometrioosikohortin ja iän ja asuinpaikan mukaan kaltaistettujen verrokkien psykiatrista sairastavuutta vain sairaalahoitojaksojen tai avohoitokäyntien perusteella.

Aikuisten endometrioosin yhteys psykiatriseen sairastavuuteen, erityisesti masennuksen ja ahdistuneisuushäiriöiden osalta, on tunnettu. Sen sijaan nuorena saadun endometrioosidiagnoosin ja psykiatrisen oheissairastavuuden välisestä yhteydestä tiedetään vähemmän.

Endometrioosikohortti koottiin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen hoitoilmoitusrekisteristä, ja se koostui 4 532 naisesta, jotka olivat saaneet leikkauksella vahvistetun endometrioosidiagnoosin ennen 25 vuoden ikää vuosina 1987–2012. Seuranta-aika jatkui maastamuuttoon, kuolemaan tai vuoteen 2019 saakka. Yhteensä 9 014 leikkausta vastaavana päivänä iän ja asuinpaikan mukaan kaltaistettua verrokkia kerättiin digi- ja väestötietoviraston ylläpitämästä väestötietojärjestelmästä. Päätetapahtumina tarkasteltiin yhdeksää psykiatrista sairausryhmää sekä ulkoisista syistä johtuvia

kuolemia, kuten onnettomuuksia, itsemurhia ja väkivaltaa. Psykiatriset diagnoosit tunnistettiin hoitoilmoitusrekisteristä, maastamuutot Digi- ja väestötietovirastosta sekä kuolinsyyt Tilastokeskuksen ylläpitämästä kuolinsyyrekisteristä. Päätetapahtumien riskiä arvioitiin Coxin regressiomallilla.

Skitsofreniaa, skitsotyyppistä häiriötä ja harhaluuloisuushäiriötä lukuun ottamatta kaikki psykiatristen sairauksien ryhmät olivat endometrioosikohortissa yleisempiä kuin verrokeilla. Masennus- ja ahdistuneisuushäiriöt olivat yleisimpiä niillä naisilla, joilla endometrioosia todettiin muualla kuin pelkästään munasarjoissa. Endometrioosikohortin ja verrokkien välillä ei havaittu eroa ulkoisissa kuolinsyissä.

Tutkimustulokset lisäävät ymmärrystä nuorena saadun endometrioosidiagnoosin yhteydestä myöhempään psykiatriseen sairastavuuteen. Varhainen diagnoosi ja tehokas kivunhallinta voisivat mahdollisesti osin vähentää endometrioosia sairastavien nuorten psykiatrista sairastavuutta. ■

¹Naistentaudit ja synnytykset, Helsingin yliopisto ja HUS;

²Clinicum, lääketieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto;

³Tiedonvälittäjä-osasto, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki; ⁴Region Stockholm, Academic Primary Health Care Centre, Stockholm, Sweden; ⁵Karolinska Institutet, Department of Molecular Medicine and Surgery, Stockholm, Sweden